

Tiitikinaaniyoo

(Vitendawili vya Kiburunge)

Lugha: Kiburunge

Gimba gu Burungaisoo

Cocoanee
Burungaisoo

Tiitikinaaniyoo

Vitendawili vya Kiburunge
Burunge Riddles

SIL International

Pamoja na Huduma ya Kuendeleza
Lugha za Asili,
Mkoa wa Dodoma,
S.L.P. 1369, Dodoma Tanzania,
East Africa.

Kichwa: Tiitikinaaniyoo

Vitendawili vya Kiburunge / Burunge Riddles

Lugha: Kiburunge

Waandaaji: Timu ya Waburunge 2011

Michoro imetoka: “The Art of Reading” 2.0

© SIL International, 2001 Imetumiwa kwa
ruhusa

Toleo la kwanza / First edition

Nakala 100

© SIL International, 2011

S.L.P. 1369, Dodoma, Tanzania.

Utangulizi

(Gimba guri giyaada)

Kitabu hiki kimeandaliwa mahususi kwa ajili ya Waburunge wanaopenda kujifunza jinsi ya kusoma na kuandika lugha yao. Mtu yeyote, ambaye amejifunza jinsi ya kusoma na kuandika lugha ya Kiburunge, anaweza kukitumia kitabu hiki.

Shirika la SIL linafanya huduma gani hapa Uburunge?

Lengo kuu la shirika la SIL ni kushirikiana na Waburunge na kuwawezesha Waburunge katika kuandika na kusoma lugha yao na kuiendeleza. SIL ilijitahidi kufanya utafiti kuhusu umbo la lugha ya Kiburunge. Pamoja na Waburunge waliweza kuunda alfabeti ya Kiburunge na mwishowe lugha hii sasa inaandikika na kusomeka. Zaidi ya hayo SIL inaendesha warsha kuwafundisha Waburunge kusoma na kuandika lugha yao.

1. Duuqay naaliyoo. **Qaaqaatiya da kwa/ii.**
2. Uurii /aa/i onke. **Mincoola /sapiduusay.**
3. /anta girepe/e. **Hadee da gura'a.**
4. Peena da kookoo hiti eehheda. **Fa/a.**
5. Mara goy konaaba afamaraa. **Qanaiya.**
6. Mara gooi qici qulu/umbaaee. **Eaa gu unguusu.**

7. Khaimoo goy dugoó iliidayaaba.

Labaala/fayuũ.

8. Kitĩ goy dugoó ilii ibiidiyaaba. **Aslaa.**

9. Ana goóma khocukhocu kay, goó ki/e kinda doy tosaá wanta. **/ura.**

10. Khoca ma ilagiidani cunsii. **Fa/a.**

11. Kookoo faahhamina, maamaa naafinta.

Kandiya.

12. Ana bere hoó waauda, hoó yu'udaaba alunge.

Fayuũ.

13. Ana bere hoó khoca, hoó ilafookidaaba alunge. **Guumiya.**

14. Naykiira yade. **Eehha gu slagaaduusay.**

15. Dugoó anaaba ha ila. **Qonsa.**

16. Aya goorii qici loobabu. **Hhaysaĩ gu ungsu.**

17. Dandiray aya goorii tami, bere leẽ hii waauti hhaã wakinay yoó yondiidiyaaiba. **Kebabu.**

18. Coo/ay gu kookoo giraati ilagwaai. **Digima.**

19. Saani naa/adi haani kaalaa hiicanqasidi. **Sangaada.**

20. Aysa da nanku hindaqaru dagoó ilii ti'idiyaaba sluufimoo. **Siikhaw/peena.**

21. Santi habatlidi, miyaa kihhida?
Tlakeeimoo.

22. Santi kondadaisidi, miyaa tlupida?
Dama/adimoo.

23. Pooa da nyumaari leẽ. **Singanoo.**

24. Ayakii yungu ayakii yungu.
Gwehheraa.

25. Khaimoo garaa slanqadi leẽ iliidawa. **Singanoo.**

26. Siringimay gooi yoó hhafidage slakhi.
Isa'ami.

27. Qanaoo gu pongay biraa. **Koyogoo.**

28. Humbay celeẽ. **Fanqu gu gwereehha.**

29. Hhacinuu gu Sololo hiti nuunuqi.
Hhosla.

30. Ana kooma fala, ya'ay koi yoó hhapeege
gu'uminay. **Hhinhinii.**

31. Ana ya'ay koi cigahha, bere leẽ hhaku
wakinay yoó yondiidiyaaiba. **Ya'a gu buburuu.**

32. Nuunuu gu coko/u. **Pooa da singanoo.**

33. Ibiida taysaa ana see ma ibiidi tayaa mangi slaslayni tla/ange. **Fa/a.**

34. Anaa hoó khoca hiiwanqudimiisuu cada, ugu hoó khocida hiiwanqudimiisuu cigahha. **Ana heedi, ugu makimoo.**

35. Kukurukukuru kwaylange. **Hiitatafida.**

36. Konkaku gway gu daa/adu. **Aslaa.**

37. Ba'arimoo yoóy dayaaba daqa konkaku gooi.
Aslaa.

38. Naykira mala. **Tica/u.**

39. Yaamu girima yaamu. **Raw.**

40. Ceedee da diidaw dagoo ilii ibidiyaaba ha
ba'arimoo. **Asla.**

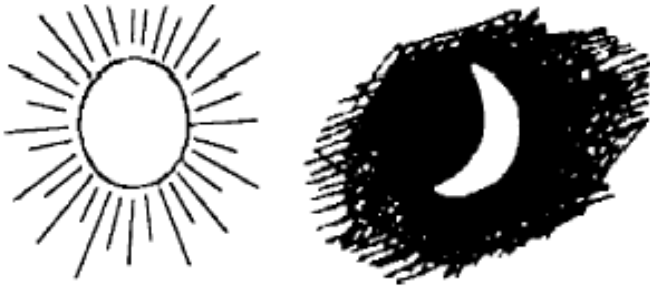
41. Aw gooi haroo pooa saakhi. **Utumboo.**

42. Aw gooi haroó slaburaa gu oõ de'ena.
Itinoo.

43. Aya goorii cada. **Isa'amii gu lega'a.**

44. Qayroo koi cada, leẽ goó ila/utlaaba.
Hhapee haa raw.

45. Iyoo haa taataa hingoóti gusiisinay
Tleemaa haa amasi.

46. Sinaa khu'uunte haniti /agida? **Fa/a.**

47. Fayuñ gooi, bere hagoó slaqwa yoó dakusiyaaba. **Ilaa.**

48. Aya goorii dandi cigahha. **Isa'amii gu slee.**

49. Slaaslaaqasi mayrii haa rombay.
Tloqonqooru ha tliifaaqu.

50. Ila/untlay gu nanku mandimoo fitliqi!**Seehhinay.**

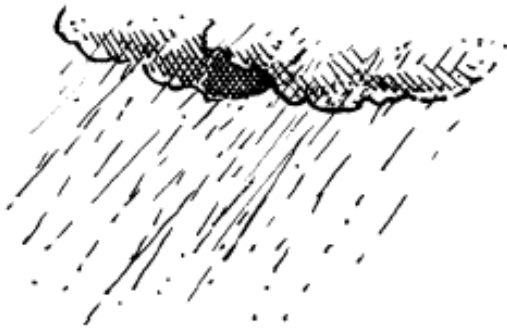
51. Tikinaaniyoo tiitiiyoo, tiitiiyoo. **Hida gu cehheemisu.**

52. Okii sikooriyoo, hhika'ay sikooriyoo.
Maringee.

53. Ugu cataayuu hari tay, ana see haay cata hari tay, hangi slaslayne aya gu maamayge. **Coo/ay.**

54. /aa/imuu googu, dandiray daqa doori yoó qasaw. **Tlubay.**

55. Haa waaudi tayaa konkoniya gaa ki/i saydaamaa. **Magiiduu.**

56. Haã kookoo haa maamaa yoóti niini/imidiyay kisabu goõ. **Karikariya.**

57. Maamaa nii oode. **Gu'udee.**

58. Dokoõ dugoó faakiyaaba. **Raw.**

59. Ana goó khoce yee'eroo koi khwiirikhwiiri pahha. **Fanqu gu Gwereehha.**

60. Gimba gu kookoo dugoó caahhiyaaba, guma suusuqumisidi amasi piray. **Iliitlemu.**

61. Ayakii ma'asaa ayakii ma'asaa. **Gintlarahhaa.**

62. Ye Khincuu, bere sugoo ki/a malaa'ay. **Gurupu.**

63. Kalay gu Simuu haa Mandii leẽ.
Indi'indimoo haa Sinsohhimoo.

64. Bambalai ta hindo. **Gwaa'araa da baymoo.**

65. Ageẽ mbaari, madeẽ mbaari.
Kwaraqaatimoo gu tumbatimoo haa gu oday.

66. Ta labalu pono'osay. **Ya'ay gu denesaa.**

67. /ayiraa siyandaa. **Membelaa.**

68. Kakatikakati cengere. **Hhingariya.**

69. Condo'osii. **Bonda gu unkutuutu.**

70. Tloqondiya peloo. **Hatliroo.**

71. Tlagoo kweera. **Hida gu khaboo.**

72. Waqanqantee gu nyaauu horo/o.
Heele'esiya.

73. Hoó khoca gooy kala/e, ye'eroo koy,
digoo slayaaba hhapeege. **Sunsuriya.**

74. Mokotiya doy goó slakhe yoó gwa'ataaba.
Loo/iiya.

75. Ana goó waw kawee slee doy leẽ yoó waadaaba.
Hhadaa.

Mengineyo

Tunakaribisha maoni, mapendekezo na ushauri kwa ajili ya kuboresha kitabu hiki na vingine vitakavyotolewa baadaye.

Tafadhali ukikuta kosa lolote ndani ya kitabu hiki, au ukiwa na swali au pendekezo lolote, au ukihitaji nakala nyingine ya kitabu hiki, wasiliana na: Anna Saini, Goima karibu na kituo cha basi. Namba ya simu 0685-198409.

Au Mzee S.G. Vita na Mzee A. Michael, Ofisi ya Kondoa (karibu na Choka Gesti).

Au Ofisi ya Dodoma: SIL, S.L.P. 1369, Dodoma (karibu na shule ya msingi mlimwa A). Namba ya simu 0262350003. Na e-mail [magdalena_damasi@sil.org](mailto:magdalenadamasil.org).

Vitabu vingine vinapatikana katika ofisi zetu. Angalia nyuma ya kitabu hiki utaona orodha ya baadhi ya vitabu vya Kiburunge.

Vitabu vinavyopatikana katika huduma ya lugha ya Kiburunge, SIL:

Sominee Burungaisoo (Tusome Kiburunge)

Giyadimiisay gu Handikuru gu Burungaisoo (Mwongozo wa mwandishi wa Kiburunge)

- Ruuti
- Yoona
- Iburayiiimu: Catimisu gu Iburayiiimu hari Burungaisoo
- Maariko: Kitaabuu gu Maariko hari Burungaisoo
- Cheetatu gu Pawlo sa Timoteeyo, Tiito haa Filimoni
- Goimaa Fatloo gu maringee haa ansaa waka Goimaago
- Songolo Kwa/ii yaa gaasi daw haa ansaa waka Songologo
- Mirambu: “Kurukuruu makimoo goo?” haa ansaa waka Mirambugo
- Pampay Slee haa biinitoꞑoo haa ansaa waka Pampaygo
- Cambalo Kwa/ii haa diidaw haa ansaa waka Cambalogo

